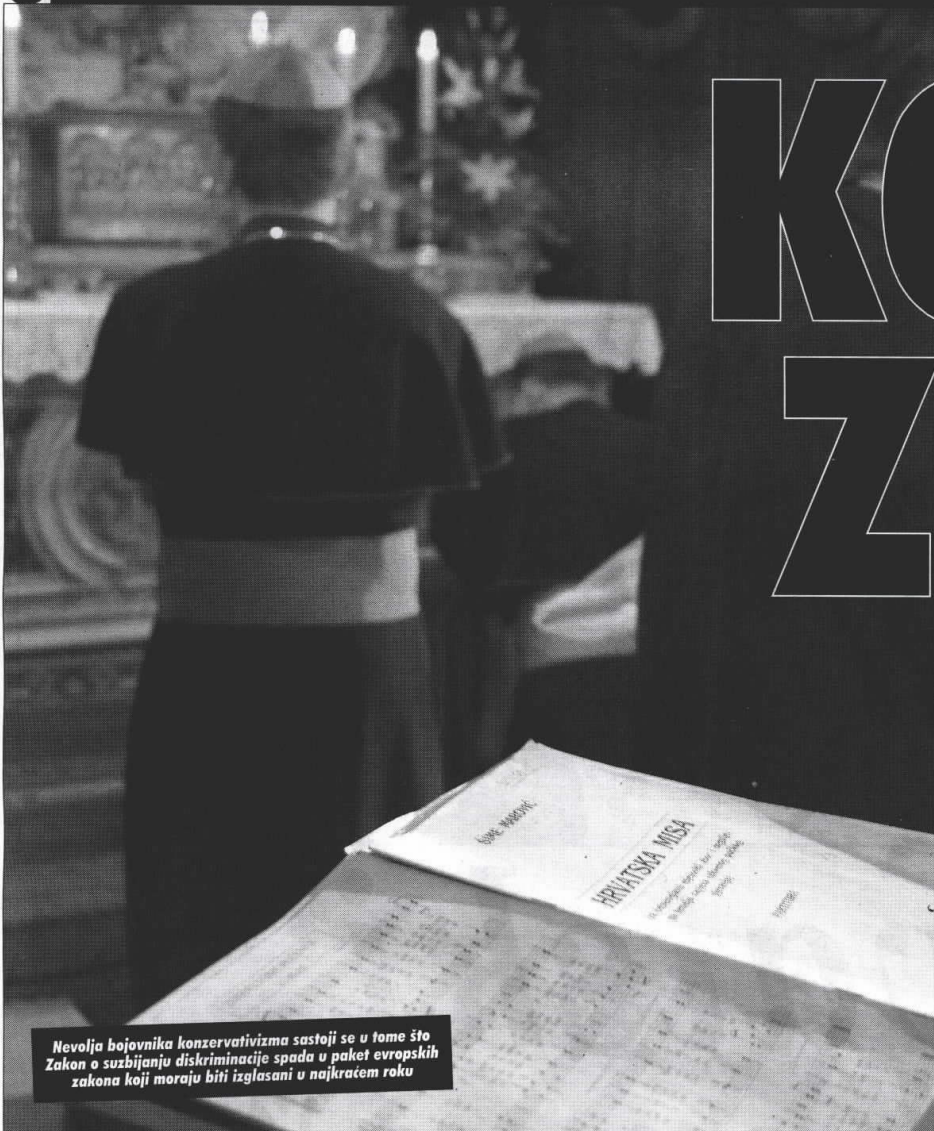

8 13. lipnja 2008.

Nevolja bojovnika konzervativizma sastoji se u tome što Zakon o suzbijanju diskriminacije spada u paket evropskih zakona koji moraju biti izglasani u najkraćem roku

Ivica Đikić
Igor Lasić

U gostitelj i turistički poduzetnik iz Vrbnika na otoku Krku **Željko Juranić** kupio je i ovih dana završio obnovu rodne kuće kardinala **Josipa Bozanića** u središtu Vrbika. Novinaru *Jutarnjeg lista* izložio je svoju poslovnu zamisao po kojoj će rečeni objekt skupo iznajmljivati platežno moćnim turistima, s tim da to neće biti jedini kriterij kojim će se **Juranić** voditi u razvijanju biznisa s kardinalovom rodom kućom. "Iako sam liberalan čovjek i nemam ništa protiv nikoga, sigurno neću dopustiti da u toj kući odsjednu nečasni ljudi. Višom cijenom ću profilirati goste, pa iako su po novim trendovima homoseksualni parovi izuzetno popularni gosti zbog dubljeg džepa, zahtjevnosti i kulture, njima nikada neće biti dozvoljeno da odsjednu u kardinalovoj kući", rekao je liberalni **Juranić**, te je u kategoriju nepodobnih i nečasnih gostiju svrstao i "tri pijana Nijemca".

Bude li se čvrsto držao ove poslovno-čudoredne filozofije - u što, inače, duboko sumnjamo - gospodin **Juranić** mogao bi doći pod udar Zakona o suzbijanju diskriminacije koji će se naći pred parlamentarnim zastupnicima kad ovaj broj *Ferala* bude na kioscima. Mogao bi doći, naravno, ako zakon bude izglasan i ako minerske aktivnosti dobro organiziranih

konzervativnih krugova ne poluče ozbiljnije rezultate. Prijedlog tog zakona - koji je u Saborsku proceduru uputila Vlada, odnosno Ministarstvo branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti - regulira antidiskriminacijsku praksu i sankcije za diskriminatore, te uvodi tijela koja su nadležna za suzbijanje diskriminacije na svim razinama i u svim oblastima: od nacionalne, rasne i vjerske pripadnosti do političkog uvjerenja, spolne orijentacije i rodno identiteta i izražavanja.

Jake snage

E, upravo je ovo potonje - rodni identitet i njegovo izražavanje - bilo formalnim povodom da se u rušenje ovog evropski usklađenog i modernog zakonskog prijedloga, nekoliko dana prije izglasavanja, upregnu jake snage domaćih konzervativaca: javili su se zapjenzeli glasnogovornici Katoličke crkve, javile su se različite udruge katoličke provenijencije, pobunila se i križarski nastrojena HSS-ovka **Marijana Petir**, a amandmansko mrmorenje počelo je dopirati i iz HDZ-ovih

Udruga Grozd je uspjela, zahvaljujući naklonosti Primorčeva Ministarstva znanosti i obrazovanja, eksperimentalno ugurati svoj program iz područja seksualnosti u ovašnje osnovne i srednje škole, pa finejdžerima, između ostalih srednjovjekovnih čudorednih vrednota, propovijedaju i to da je prakticiranje homoseksualnosti nastranost

KOM ZVO

KAKO I ZAŠTO BOJOVNICI

koja je apsolutno neprihvatljiva ljudima i organizacijama što su se ustobočili na braniku tradicionalnih vrijednosti i koji od tog natražnjačkog bdijenja jako dobro žive: njihov je interes održavanje monopola nad slikom svijeta i društva u kojemu ima mjesta samo za muškarce i žene kojima je osnovna funkcija prođivanje vrste.

"Benigne" nastranosti

Lako je moguće da se za neprihvatljivošću izražavanja rodno identiteta, odnosno priznavanja transrodnosti, posegnulo zato da bi se brzinskom akcijom, s nabzinu izmišljenim povodom, pokušalo do daljnega prolongirati donošenje Zakona o suzbijanju diskriminacije, jer je taj zakon i bez alineje o rodnom identitetu velika opasnost za egzistenciju pojedinih domaćih prvoborca konzervativizma, primjerice, udruge *Grozd* i njezina glasnogovornika **Ladislava Ilčića**. Ta udruga uspjela je, zahvaljujući naklonosti **Primorčeva** Ministarstva znanosti i obrazovanja, eksperimentalno ugurati svoj program iz područja seksualnosti u ovašnje osnovne i srednje škole, pa tinejdžerima, između ostalih srednjovjekovnih čudorednih vrednota, propovijedaju i to da je prakticiranje homoseksualnosti nastranost. O transeksualnosti i transrodnosti zasigurno misle i govore u kategorijama što su daleko radikalnije od "benigne" nastranosti.

E sad, usvajanje antidiskriminacijskog zakona za sobom bi automatski povuklo trajno degažiranje *Grozdova* nauka iz hrvatskog obrazovnog sistema i vrlo je logično da je ta udruga - koja je provoditelj interesa Katoličke crkve i nesumnjivo ima pokrovitelje na Kaptolu - mobilizirala sve koje može mobilizira-

LEO NIKOLIĆ

KONZERVATIVIZMA U ZADNJIM TRENUCIMA POKUŠAVAJU MINIRATI ANTIDISKRIMINACIJSKI ZAKON

ESARSKA NA ZVONE

Zašto su se domaći tradicionalisti uhvatili baš za rodni identitet i njegovo izražavanje? Razlog je najvjerojatnije dijelom u tome što se priznavanjem prava na izražavanje rodnog identiteta područje građanske slobode širi u mjeri koja je apsolutno neprihvatljiva ljudima i organizacijama što su se ustobočili na braniku tradicionalnih vrijednosti i koji od tog natražnjačkog bdijenja jako dobro žive: njihov je interes održavanje monopola nad slikom svijeta i društva u kojemu ima mjesta samo za muškarce i žene kojima je osnovna funkcija produživanje vrste

Premda se upliv Crkve, po svojoj prilici, ovoga puta neće ostvariti u punini svoje namjere, nema sumnje da će se dodatno razgoliti shizofrenost vladajuće politike

IVANA RADAČIĆ, PRAVNA EKSPERTICA CENTRA ZA MIROVNE STUDIJE

TRANSEUROPA ZDAJ!

Neovisno da li zakoni europskih zemalja propisuju ili ne propisuju zabranu diskriminacije na osnovi rodnih identiteta i izražavanja, prema praksi Europskog suda za ljudska prava, koji sve države članice Vijeća Europe, pa tako i Hrvatska, moraju poštivati, zabranjena je diskriminacija na osnovi rodnih identiteta i izražavanja. Naime, u slučaju Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva (2001.) u kojem se postoperativna transeksu-

alka žalila što joj englesko pravo ne priznaje promjenu spola (između ostalog za svrhe osnivanja braka) i ne dopušta promjenu podataka u knjizi rođenih, Sud je utvrdio da je diskriminacija transrodnih osoba zabranjena, te da države članice moraju pravno priznati promjenu spola.

Pored Europske konvencije za ljudska prava, postoji cijeli niz instrumenata zabrane diskriminacije na osnovu rodnih identiteta, kao što su Preporuka 117 Parlamentarne skupštine Vijeća Europe o diskriminaciji transeksualaca i Rezolucija o transeksualnom stanju iz 1989. Osim toga, pravo EU zabranjuje diskriminaciju na osnovi rodnih izra-

žavanja. Smjernica 2006/54/EC izričito navodi da zabrana diskriminacija na osnovu spola uključuje zabranu diskriminacije osoba koje su promijenile spol (Preambula, st. 3).

Stoga, Hrvatska prema međunarodnim standardima ima obvezu boriti se protiv diskriminacije i na temelju rodnih identiteta i izražavanja, pa bi te obveze trebala izražavati i u svojim zakonima. No, s obzirom da su međunarodni instrumenti koje je hrvatska ratificirala, uključujući Europsku konvenciju o ljudskim pravima, po pravnoj snazi iznad zakona, osobe pod hrvatskom jurisdikcijom uživaju zaštitu koje ti instrumenti pružaju, neovisno o zakonima Hrvatske.

ti ne bi li se učinio prepad i ne bi li i ovaj važni zakon doživio sudbinu Zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji (vidi okvir). Glavni urednik *Glasa koncila Ivan Miklenič*, uostalom, u svom je komentaru protudiskriminacijsku regulativu okarakterizirao ideološki opasnom i "nepotrebnom suvremenom hrvatskom društvu": nije, dakle, govorio o nekim elementima zakona - osim što se ostrvilo na odredbu po kojoj će teret dokazivanja ubuduće dobrim dijelom biti na onome koga se optužuje za diskriminaciju - nego ga je u cijelosti proglasio nepotrebnim.

Nema uzmicanja

Nevolja bojovnika konzervativizma, međutim, sastoji se u tome što Zakon o suzbijanju diskriminacije spada u paket europskih zakona koji moraju biti izglasani u najkraćem roku: prema informacijama kojima raspolazemo u trenutku zaključivanja ovoga teksta (srijeda navečer), Vlada ne pokazuje znakove ozbiljnijeg uzmicanja pred moralnom panikom i SMS-operacijama kao očajničkim nastojanjem zainteresiranih krugova. ▶

"Hrvatska, prema međunarodnim standardima, ima obvezu boriti se protiv diskriminacije i na temelju rodnih identiteta i izražavanja"

10 13. lipnja 2008.

Usvajanje antidiskriminacijskog zakona za sobom bi automatski povuklo trajno degaziranje "Grazdova" nazadnog nauka iz hrvatskog obrazovnog sistema prizor sa zagrebačkog Gay-pridea

KAPTOLSKI MINERI

Posve nalik komplotaškom odnosu prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije, Crkva je lani osuđivala donošenje Zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji. Zbog čega i sada mnogi hrvatski parovi moraju svoje roditeljstvo "nabavljati" s onu stranu državne granice. Nakon prvog zakona koji je regulirao tu materiju, donesenog još davne 1978. godine, Vlada Ivice Račana kalkulantski je odustala od svojeg već dovršenog prijedloga zakona, k tome veoma liberalnog. HDZ se vratio na vlast, a zatim je uslijedio javni show "lječnika-katolika", među kojima je najpopularniji bio Damir Buković, znan i kao "Dr. Biblija", po izjavi da je upravo potonja knji-

ga najbolji medicinski udžbenik. Oni su u ime Crkve pokušali Vladi i Saboru nametnuti konzervativni, tzv. talijanski model zakona o umjetnoj oplodnji, prema kojem je dopuštena jedino manipulacija genetskim materijalom supružnika koji su u procesu, nipošto doniranim stanicama. No, uspjeli su i više od toga: sve je stavljeno ad acta, gdje je ostalo do danas. Iako je sastav ekspertnog ministarskog povjerenstva za taj predmet već godinama stroga tajna, zapravo je više nego izvjesno kako se time nitko više i ne bavi. Prema svemu što smo doznali o zdravstvenoj politici novog ministra Darka Milinovića, njemu nije ni na kraj pameti da promijeni tu praksu.

Rodni identitet je individualni osjećaj i podrazumijeva osobni rodni koncept koji ne mora biti nužno ovisan o spolu što je pripisan rođenjem: ako se osoba koja ima fizičke osobine muškoga spola osjeća ženom, po postojećem bi zakonskom prijedlogu ta osoba trebala biti lišena svih oblika diskriminacije prilikom izražavanja svog rodnog identiteta koji, ponovimo, ne mora biti povezan s fizičkom spolnošću

Sad drugi dio pitanja: zašto akcija nije poduzeta prije nego što je zakon došao u fazu izglasavanja? "Zakon je sad u fazi kada se može donijeti u bilo kojem obliku - bez javne rasprave. To znači da ga se može mijenjati amandmanima i da ćemo njegov konačni oblik možda vidjeti tek u *Narodnim novinama*", kaže Kristijan Grđan iz pravnog tima Iskoraka i Kontre, organizacija koje se bave pravima homoseksualne populacije. Nastavlja: "Tokom devet mjeseci pripreme prijedloga zakona bile su održane dvije javne rasprave i nikad u pripremu jednog hrvatskog zakona nije bila uključena tolika množina sudionika, da bih na kraju ja dospio u poziciju da moram braniti Vladin zakonski prijedlog od članova stranaka koje sastavljaju tu istu Vladu."

"Smanjenje štete"

Marina Škrabalo iz Centra za mirovne studije smatra da nastala situacija svjedoči o unutrašnjoj ideološkoj raspolućenosti vladajuće elite, te posvemašnjem nerazumijevanju procedure kao kičme demokratskoga poretka. "Očito je da vladajuća elita funkcionira na dva vrijednosno suštinski različita kolosijeka koji se pritom križaju, te rezultiraju katastrofalnim slomovima hrvatskih javnih politika", kaže ona.

I socijaldemokratski saborski zastupnik Šime Lučin slaže se s mišljenjem da je ovaj za-

kon prošao široku demokratsku i stručnu raspravu, što je rijetkost kad su u pitanju akti koje predlaže Sanaderova Vlada. U javnu raspravu bile su uključene sve zainteresirane skupine, uključujući i Crkvu, prijedlog je prošao Vladu i parlamentarne odbore, pa tek potom kreće drama. "Zanimljivo je da se zastupnici, koji su odjednom počeli izražavati stav protiv prijedloga zakona, u predproceduri uopće nisu izjašnjavali. Valjda im je za formiranje stava trebao baš onaj SMS koji je prostrujao...", veli Lučin i dodaje: "Ukoliko Vlada intervenira i promijeni zakon, bit će to presedan kojim Crkva direktno ulijeće u zakonodavni prostor mimo reda, te prekida i mijenja redovitu proceduru."

Premda se upliv Crkve, po svojoj prilici, ovoga puta neće ostvariti u punini svoje namjere, nema sumnje da će se dodatno razgoliti shizofrenost vladajuće politike. S jedne strane, ta je politika proevropska i otvorena, dok s druge strane, kako kaže Škrabalova, "saborski zastupnici vladajućih stranaka, ali i neki ministri, u sprezi s tradicionalističkim interesnim skupinama, koriste svaku priliku za 'smanjenje štete' demokracije i međunarodnog poretka zaštite ljudskih prava po hrvatsko vjersko i nacionalno biće". "Ova dva politička realiteta ne mogu se nikako integrirati", zaključuje ona, "već je jedan od njih potrebno proglasiti hrvatskom tlapnjom - bilo to društvo različitih ali jednakopravnih građana, ili pak tradicijska zajednica sličnih članova koji ne trebaju prava, već vjeru, običaje i zacrtane društvene uloge i identitete. U suprotnom, hrvatska antidiskriminacijska politika koja obuhvaća niz zakona i propisa, pretvorit će se u još jedan neprovedivi i kaotični konstrukt."